

INICI L'ALTRA MIRADA ▾ SECCIONS ▾ TEMES ▾ NÚMEROS ANTICS ✉ CONTACTE

Qui som? | Contacta amb nosaltres: 871 96 54 66 | laltramirada@gmail.com

🐦 f Dimarts 16 de Juny 2020

l'altra mirada

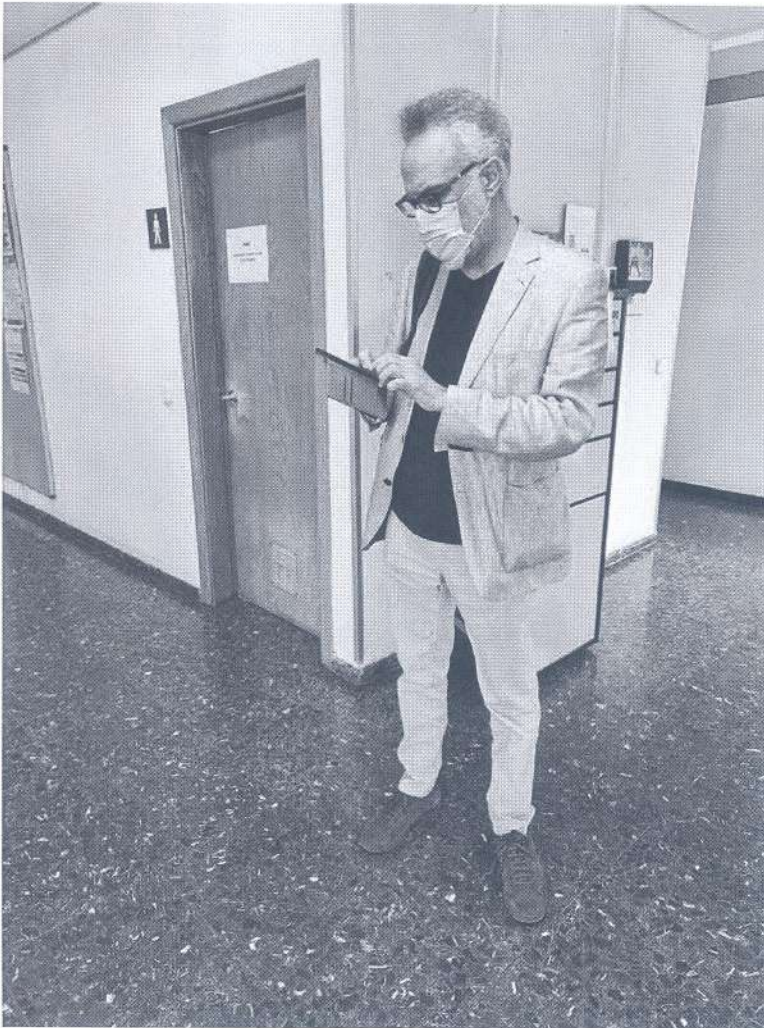
editada a Palma per Fundacions Darder-Mascaró

issn 2444-8117

E

CARLES MANERA ERBINA

Biel Pérez i Pep Valero

Aquesta vegada ha estat bo de fer trobar aparcament prop de l'anterior Conselleria de Treball. Dret, a la porta, amb la jovenívola motxilla penjada a l'esquena i l'inevitable mòbil a les mans, en Carles ens acull amatent. Protegits darrere les mascaretes ens presentam i ens acomodam a una sala silenciosa disposats a compartir una estona de saviesa.

Regirats per l'extens currículum que hem vist a Internet, li demanam que ell ens en faci dos cèntims mentre li treim unes fotos i li donam quatre dades de la nostra revista i ell ens valora la web Illaglobal.

Per fer-ho clar i ras, ara tenc 63 anys, som doctor en Història per la Universitat de les Illes Balears i doctor en Economia per la Universitat de Barcelona i

catedràtic d'Història Econòmica en el Departament d'Economia Aplicada de la Universitat de la UIB. L'any 2003 em varen concedir el Premi Catalunya d'Economia; és el premi més important que es concedeix en l'àmbit dels Països Catalans sobre temes d'economia. He publicat articles a diverses plataformes científiques, com ara revistes internacionals reconegudes en el camp de l'Economia.

La teva tesi doctoral?

La d'Història fou sobre el procés de formació de la burgesia comercial i les seves xarxes de negoci. La d'Economia versà sobre el creixement econòmic de Mallorca. Des de l'any 1700 a l'any 2000. Aquesta investigació és la que va merèixer el Premi Catalunya d'Economia.

Has visitat molts de països en la teva trajectòria professional?

Per no allargar-ho molt: Vaig estar convidat a la *London School of Economics* durant sis mesos com a Investigador Visitant; després he estat cinc mesos com a Professor Visitant a la Universitat de Barcelona. Quinze dies com a Professor Visitant a la Universitat Politècnica de Gdansk, a Polònia; i quinze dies a l'Institut Europeu Universitari de Florència. Quatre mesos a la *New School for Social Research* de New York. Aquí és on ensenyava, per exemple, Hannah Arendt. Es tracta d'una universitat molt progressista de la "Big Apple" de New York.

I això seria el més substancial.

Diga'ns alguna cosa que no poses habitualment en el currículum i que t'ha marcat.

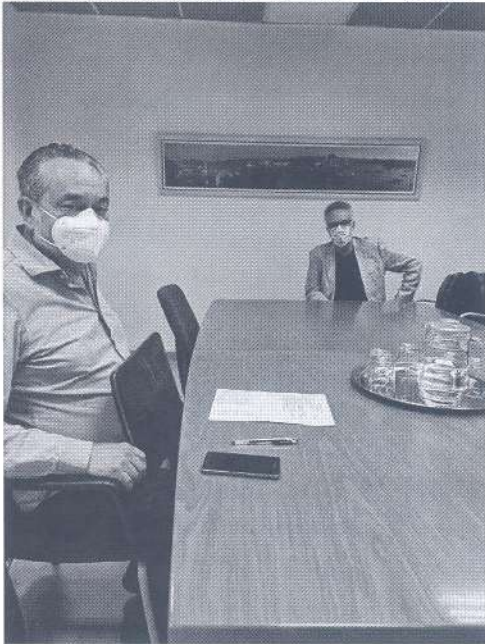
A mi m'ha marcat molt la meua estada a Centreamèrica. Molt. Me'n vaig anar el juliol del 79 amb el Front Sandinista i hi vaig ésser un any i escaig; fins a l'octubre de l'any vuitanta. Vaig ésser a Nicaragua i a El Salvador i vaig fer una activitat política.

Tens alguna activitat social, alguna militància?

Una militància orgànica no l'he tinguda mai. Sempre he estat una persona d'esquerres, progressista; molt influenciat per Marx, però també per Keynes i Schumpeter, dos economistes de referència per a mi. Des de fa uns anys, no molts, estic militant en el PSOE. Sempre he anat molt per lliure. Tenia bones relacions amb el PCE vaig conèixer fa molts d'anys en Josep Valero en el "Casal Mallorca-Cuba" i na Francisca Bosch, entre altres dirigents. Però, jo no era un militant ni he participat en la Transició ni he fet res de tot això. No me "penjo" medalles que no me corresponen.

Però has participat en activitats acadèmiques; en grups d'economia crítica...

Sí... sí; això sí. Tinc relació amb "Economistas Frente a la Crisis", que és un grup d'economistes que té una xarxa per tot Espanya. Són economistes heterodoxes, crítics amb la situació. Això es va generar a partir dels anys 2008-2009. Aquesta és una connexió rellevant, de caire professional però amb clares derivades polítiques. A més de revistes per estar informat sobre tot el que es pensa i s'escriu sobre economia crítica.

Dins tu, com es desperta la consciència política?

Des de molt jovenet. Jo tinc uns orígens molt humils; de classe treballadora, mon pare era depenent i ma mare feia les tasques de la casa. El meu pare va morir quan jo tenia nou anys, i ma mare va quedar amb una pensió de viudetat misèrrima, i des dels deu anys en vaig haver d'espavilar. Als quinze o setze anys ja vaig començar a fer feina i estudiar, simultaniejar les dues coses. Vaig estudiar sempre amb beques. És una reflexió curiosa, perquè la vaig fer de jovenet: que l'estudi em podia treure de la situació de dificultat que vivíem a ca nostra. Jo record la cura en apagar els llums, menjar d'una manera moderada, vestir a la moda... ni de conya! Els Reis Mags, per mi varen acabar als deu anys; després ja no vaig tenir-ne. Em compraven coses útils. Tot això marca molt. Estàs en el col·legi i veus que els altres se'n van de viatge d'estudis... i tu no pots. I tampoc li dius a ta mare perquè saps que no pot. Tot això et fa madurar de forma precipitada. La gran sort que vaig tenir és que ma mare era una persona molt afectuosa i teníem una relació molt intensa, de gran complicitat per la situació que vivíem. Sempre vaig tenir molta estimació a ca nostra; això és molt important per a un nin. Això em va ajudar molt. Aleshores vaig anar agafant consciència: jo som un nin d'orígens humils, amb dificultats, i em vaig haver d'espavilar. Com li ha passat, per altra banda, a moltíssima gent.

Aquesta fidelitat als teus orígens ha bategat dins tu?

Absolutament. El tema de l'origen de classe el tinc arrelat al meu ADN. Totes les coses les acabo filtrant per un comportament de classe. I ho trasllato als meus fills, i penso que ells també tenen molt clar quins són els seus orígens. El tema de classe, per a mi, és determinant. La posició que ocupes en aquesta societat, allà d'on provens, això no ho pots oblidar mai. No s'hauria d'oblidar mai. Quan es veu gent que ho passa malament i resisteix, un s'emociona. Jo admir molt la gent resilient, la gent amb capacitat de resistir, d'encarar les dificultats. Moltes vegades pensem que la vida està plena d'èxits, que és el que

es valora, quan del que es tracta és de saber gestionar els fracassos

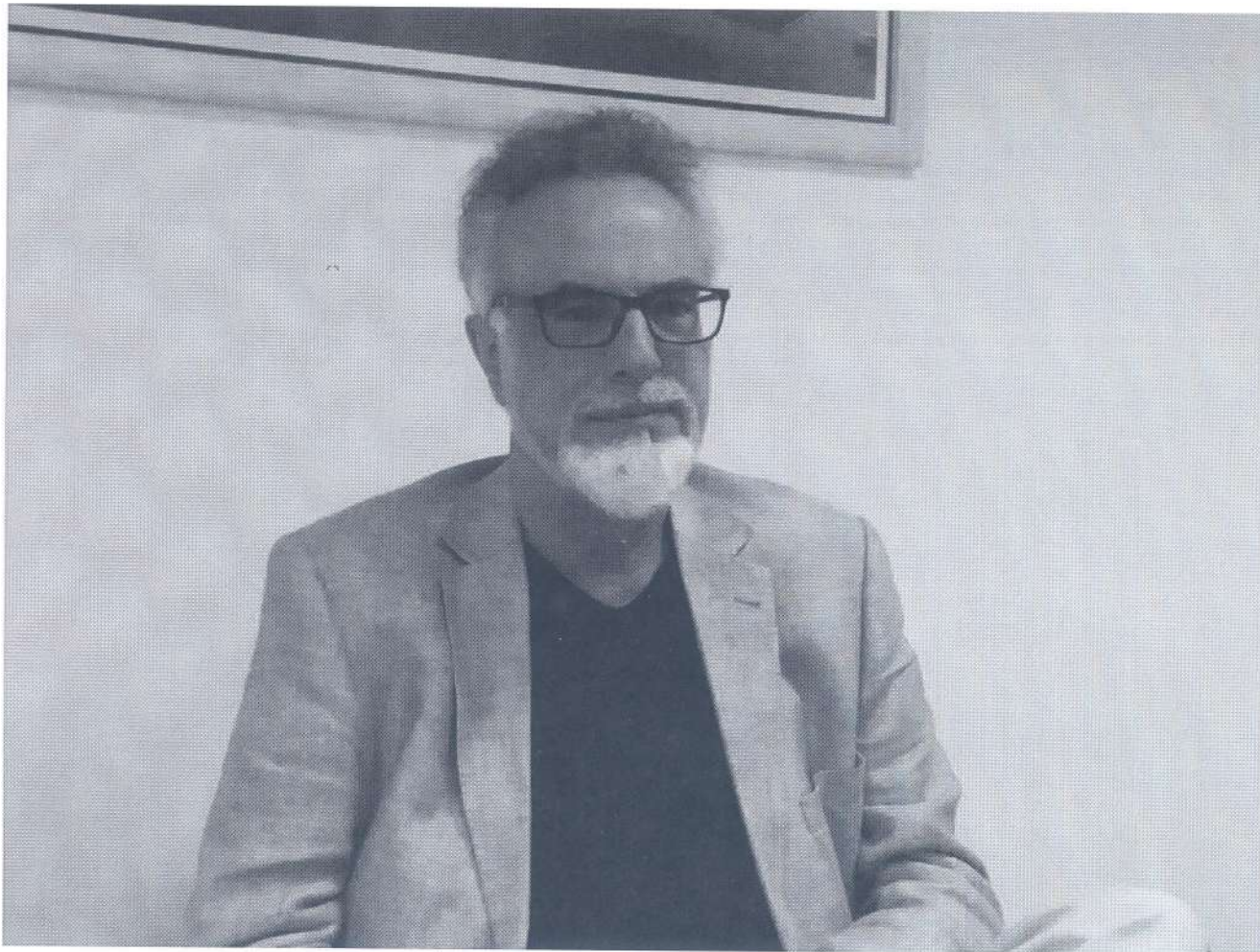
INICI L'ALTRA MIRADA SECCIONS TEMES NÚMEROS ANTICS CONTACTE

Has anat deixant companys de camí? Perquè el primer objectiu del pobre és fugir de la pobresa?

Sí, clar. Per exemple, en el meu cas (ja dic que n'hi ha molt més que són més representatius) el que jo volia era que a casa meva no es patís tant; aleshores jo volia donar tranquil·litat econòmica, i això implicava no demanar el que no podies demanar, no exigir el que no et podien donar... I fer el que havies de fer, que era estudiar; no en quedava altra. La manera que tenim els que provenim de classe humil és la nostra formació, que ens permet arribar a cotes a les quals no arribàrem per qüestió d'origen familiar o de patrimoni. Sempre dic que els rics, o els que neixen a cases amb possibilitats fermes, la gent es pot equivocar, perquè hi ha xarxes. A les cases de la gent més vulnerable, les errades es paguen molt cares: no hi ha xarxes possibles.

Pegam un bot i mos n'anam a Centreamèrica. Tu vares viure de prop la Revolució Sandinista. Com veus la situació actual?

Molt decebedor. Molt decebedor i decepcionant! Vaig conèixer tot el procés en els seus inicis, perquè jo vaig arribar a Managua l'agost de 1979. Veure com ha derivat vers una situació tirànica és terrible. L'Ortega ha esdevingut un dictador, un tirà que massakra el seu poble, pel que deia haver lluitat. És lamentable i penses: et jugues la vida per acabar en aquesta tirania?

No sabem si es pot fer un "a pari", però veient com els grossos es mengen aquests petits en aquelles terres, podríem pensar que aquí podem fer poques coses sense Catalunya, Espanya, Europa? Estam fermats curts?

M'interessa aquesta pregunta. Pel que es refereix a les Illes, la impressió que jo tinc és que som un poble que tenim un autoodi molt acendrat. No es tracta sols d'un autoodi estrictament cultural, també és un autoodi econòmic. Pensar que els altres ho fan millor que nosaltres, que nosaltres no hi podem fer res, que nosaltres estam sotmesos a altres forces...

Jo crec que això és una llàstima, perquè aquí històricament s'ha demostrat que hi ha hagut iniciatives, empenedoria... Emprenedoria per part dels empresaris i també per part de la classe obrera. Perquè, una de les altres coses que s'ha dit és que aquí no existia classe obrera; que, pràcticament, el turisme de masses ve del no-res. És un bolet que creix els anys seixanta i que abans hi havia una societat de pagesos explotats, incultes, junt senyors aristòcrates que vivien en una època daurada, tot i que decadent. Ha fet molt de mal "L'Illa de la calma" d'en Santiago Rossinyol, un anti-industrialista convençut, i les obres d'en Villalonga.

Jo crec que han fet molt de mal des d'un poc de vista sociològic i econòmic, però també cultural; perquè la imatge que s'acaba donant és la del terratinent, el senyor que està en decadència, un símil del *Gatopardo* de Lampedusa, aquestes analogies que tantes vegades s'han invocat. Però que porten a una visió antidualèctica del procés històric i econòmic mallorquí. Els pagesos, manipulats i ignorants, junt amb els artesans, es condensaven en tomar ametles, collir olives, o fer tasques artesanals domèstiques, sense pulsions ni socials ni de mercat.

No, aquí hi havia molta més cosa. Molta més ebullició: un formigueig constant d'activitat econòmica i, també, de respostes socials. Aquí hi havia una inventiva de la classe obrera important (que nosaltres hem estudiat en el nostre grup d'investigació). Inventiva per fer màquines, enginyis i de fer patents; més de vuit-centes patents hi ha comptabilitzades des de finals del segle XIX. La major part d'elles fetes des de l'artesanía més humil. Màquines de repuntar sabates, per exemple, emulant les màquines americanes, aquí es feien. Les perles, que suposaven tecnologia pròpia. Tot això és tecnologia interna, adaptativa de la tecnologia avançada en aquells sectors que es feia a altres indrets; i està feta des de les Illes i per gent d'aquí. La qual cosa demostra, un cop més, que el fet de ser illes no ens ha fet aïllats ni isolats de l'economia mundial ni dels avatars socials que la sacsejaven.

Les màquines que s'utilitzaven per remuntar sabates es fabricaven a Lluçmajor. Hi ha màquines que duen una placa de ferro amb el nom del taller de Lluçmajor. Hi ha una capacitat d'emprenedoria i d'iniciativa que s'ha silenciada sistemàticament. Perquè el discurs dominant ha estat: els hotelers ens han tret de la misèria. Abans es menjaven garrofes i s'anava amb espadenyes fins que el turisme irromp. Això és fals des d'un punt de vista econòmic.

A la nostra recerca es demostra, i en el Premi de Catalunya d'Economia ho va emfatitzar molt el Jurat, que Mallorca no era una illa tant en calma com la gent es pensava. Que aquí hi havia lluites obreres, hi havia protestes, hi havia organització. Tot producte d'una determinada estructura econòmica. Clar, quan venien els inspectors de Treball, des de Madrid a revisar les fàbriques i tallers mallorquins, deien que "era como en Cataluña, pero en pequeño"; textualment. És ver que no hi havia grans complexos, però hi havia fàbriques de tres-centes i quatre-centes persones.

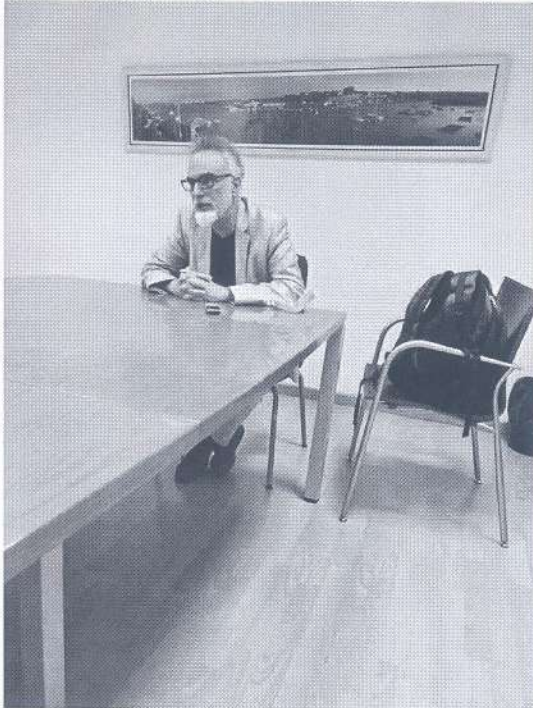
Hi havia consciència de classe, lluita obrera, empresaris emprenedors: tot el que identifiquem com a societat industrial, burgesa. És la intrahistòria que sistemàticament desconeixem perquè ens auto-odiam; perquè no reivindicuem això. Els catalans i els bascs reivindiquen el seu passat econòmic i social: la seva burgesia, la seva cultura burgesa, els habitatges modernistes; els bascs els bancs, Neguri, tot això que els identifica, com a classe i si se m'apura, com a poble.

I entre nosaltres, fins que va arribar el turisme de masses, quin empresari hi havia, quin empresari anomenaven? En Joan March, i ningú més. I no era l'únic. Jo crec que reivindicar el passat econòmic de les nostres illes, i situar-lo en el seu context europeu, això és un discurs molt poderós en l'àmbit alternatiu, que, endemés, està avalat per la ciència; no és que t'ho inventis, no fas una economia inventiva, una història econòmica inventiva; això està demostrat. Aleshores te n'adones de la importància que tenen aquestes experiències.

I a l'escola s'ensenya tot això? La gent no ho valora perquè no ho sap.

És clar. Fixeu-vos que en el debat sobre la diversificació de l'economia balear, que té molts matisos, es parla des de sectors significatius de l'empresariat; però també des d'àmbits de l'esquerra. D'alguna manera, el missatge sovint és: vosaltres que voleu, tornar a pujar als garrofers, tornar a allò? Com és obvi, no es tracta d'això. Però quan es diu, es fa amb to despectiu. La feina que es feia abans era ja prou diversificada, i no únicament agrícola: a Mallorca, l'any 1930, el 30% de la població activa era industrial-manufacturera. Un nivell molt similar a Catalunya. La renda per càpita de les Illes Balears els anys 30 (això està publicat per la Fundació BBVA) estava en el quart o cinquè lloc del "ranking". Sabates, teles, flassades, sabons, metal·lúrgia lleugera, agroalimentació: aquest era el mosaic ample i consistent del sector secundari illenc. Esteva, Sales, Ribas, Maneu... Són alguns dels noms emblemàtics dels "capitans" industrials, que diria el gran historiador Eric Hobsbawm, de Mallorca.

Vivim millor ara que els anys trenta? És clar que sí. I els catalans també, i els bascs i els anglesos. És absurd fer aquestes comparances; això és el que la gent compara per a desqualificar. Les coses s'ha de contrastar de manera simètrica, no ahistòrica.

A les Jornades de Moviment Obrer, organitzades per les Fundacions Darder Mascaró, a la jornada dedicada als moviments obrers a l'època de 1917, tots parlen dels conflictes que hi va haver (vagues, crisi de subsistència, vagues generals, organització de les diverses branques, extensió a pobles).

La tesi doctoral d'en Ramon Molina, que tracta del nivell de vida, demostra que va ser precisament aquí quan el salari va pujar. Per la reivindicació obrera. Tot això ho ignorem o ho volem ignorar; i no hi ha una reivindicació no només històrica, sinó política. Jo crec que s'ha de rememorar tot. S'ha de reivindicar que hi havia una burgesia. Alguns escriptors diuen que no; als escriptors els hi agrada viure en una bombolla idil·lica i romàntica, un relat que apuntala algunes de les seves obres: aquí no hi havia res, diuen, fins al punt que es compara Mallorca amb Sicília, quan tenen evolucions i condicionants totalment distints.

I el contraban?

El contraban el feia tothom a la Mediterrània. Quan un va a un congrés de temes empresarials a escala europea, la gent t'està dient: "Com així no estudieu en Joan March?" Un empresari interessantíssim. I què pensem d'en Joan March? Doncs, de bell nou, el tòpic: "pirata del Mediterráneo", contrabandista... Hi ha més coses darrere dels empresaris. Reivindicar la seva experiència empresarial, que comportava destresa econòmica i elevada explotació de la classe treballadora, és a dir, les dues baules de les societats industrials, és el contrapunt a la Mallorca estricta dels senyors, els nobles, els botifarres, tot en una parsimònia ordenada, sense aldarulls, amb uns codis feudals inamovibles. Bé, i també hi havia en March. Però i els altres? Sabeu què n'hi havia aquí d'empresaris que feien feina, que exportaven. I, no ho hem de perdre de vista: que explotaven amb baixos salaris, incorporació de nins als processos productius, és a dir, el que podem trobar a d'altres indrets europeus. Només una dada pot ser il·lustrativa: de cada cent pessetes que sortien pel port de Palma, cinquanta-set eren productes industrials.

Els polítics tenen consciència d'això?

INICI L'ALTRA MIRADA SECCIONS ▼ TEMES ▼ NÚMEROS ANTICS ✉ CONTACTE

No, no els interessa. Els interessa l'immediat, el dia a dia, cosa que es comprèn per altra banda. L'únic polític que he conegut i que ha demostrat interès pels processos històrico-econòmics, va ser n'Ernest Lluch, que va escriure dos articles a "La Vanguardia" sobre el creixement econòmic de les Illes des d'una perspectiva històrica. Jo era amic de n'Ernest i conversàvem molt a Menorca sobre tot això; i jo li explicava les investigacions que estava fent. I ell va escriure aquests dos articles reivindicant el dinamisme econòmic de les Illes Balears. Dient que aquí hi havia una munió d'activitats econòmiques, de tràfec de tota casta, de molta activitat, que ha estat ignorada, silenciada, o simplement arraconada; perquè no interessa, tal vegada, esbucar el mite que ens hem forjat nosaltres mateixos.

Ara es torna a parlar de re-localització...

És difícil, molt difícil. Jo en això aniria un poc alerta, perquè el cost que pot representar re-localitzar pot ésser molt alt.

Però és una paraula màgica...

És el que en el CES (Consell Econòmic i Social) diem: que hi ha massa conceptes que estan buits de contingut. El concepte de "diversificació econòmica", per exemple: diversificam què? On? En concret: En Bio-tecnologia; bé, però hem de fer investigació d'això. La ciència ha d'ajudar a la política. Ciència i Política haurien de ser un binomi essencial.

Potser cal recordar que, fa un parell d'anys un col·lectiu de més de set-cents membres, molt prestigiat, notava un cert malestar en el seu interior i va encarregar a un gabinet psicopedagògic que li elaborés un estudi. La conclusió va ser: el seixanta per cent dels vostres membres serveixen per fer oposició, per criticar, ara, per gestionar, per aportar...

Aquí hi ha la dificultat: tu què aportes? Què faries tu? Quina alternativa tens? Lo de la re-localització és un altre concepte vacu. Què hem de relocalitzar, la inversió del calçat, la indústria agroalimentària? Què costa fer això? Hi haurà gent aquí? Hi haurà gent que voldrà fer feina allà, en aquell lloc i deixarà altres feines? Estam parlant d'un tema, que no dic que no s'hagi de discutir, però no és tan senzill. És que sembla que això es fa amb un decret llei i l'endemà... ja diversifiquem la nostra economia per art de màgia. Això no és tan fàcil en economia; les transicions econòmiques són lentes. No es fan d'un dia per l'altre; i tenen costos.

Potser són lentes i ràpides a la vegada. Es bo de fer preveure on serem d'aquí a cinc anys?

No, no és gens fàcil fer-ho això. Hi ha dues coses que hem de tenir en compte: el risc es pot mesurar, la incertesa no. Estam en una època d'incertesa. Es pot mesurar el risc, les assegurances ho fan: assegura la meua casa per dos o per quatre anys i això em costa una prima de risc. Però la incertesa és imprevisible; tu no saps el que et passarà. Fa sis mesos ningú sabia el que està passant ara; basta veure això! El que pots marcar són línies, tendències, de mig i llarg termini; però l'immediat està subjecte a moltes consideracions, molts d'avatars, que són incontrolables; no sabem el que pot succeir. Per tant, la gent que té varettes màgiques, respostes perfectes i coherents, i exigeix... jo, d'entrada, desconfio. Desconfio perquè això no és fàcil!

Alguns qualifiquen el que ha passat com el col·lapse del capitalisme. Tu, com historiador, creus que estam en una situació de col·lapse?

Jo crec que no. Aquí hi ha un gran debat entre l'economia marxista sobre això. Hi ha autors que parlen des de fa quaranta anys de què el capitalisme està

a punt d'enfonsar-se. Jo crec que no, el capitalisme és un ens que s'assimila molt a un ens biològic, capaç de mutar, de canviar, de readaptar-se...

INICI L'ALTRA MIRADA SECCIONS TEMES NUMEROS ANTICS CONTACTE

D'humanitzar-se?

... (somriu) Bono, es va humanitzar des dels 45 fins als 70 del segle passat. Si entenem per humanitzar la capacitat de redistribuir; de redistribuir renda. No hi ha dubtes que des del 45 fins als setanta-cinc, més o menys trenta-cinc anys, amb economies de perfil keynesià, va permetre a l'economia no únicament créixer, sinó també redistribuir: estat del benestar, salaris alts, millores socials, salut per a tothom, educació. El problema és saber si ara serem capaços de continuar per aquesta senda. Perquè el neoliberalisme ha fet molt de mal en això; ha fet creure, equivocadament, que l'estat és un problema i que el que s'ha de fer és dinamitzar el mercat. I el mercat tot sol no ajuda.

L'economia és una ciència asèptica i objectiva?

No, no és una ciència exacta. Els economistes es creuen que són els físics de les ciències socials, perquè utilitzen matemàtiques, però moltes vegades les matemàtiques són un fi en si mateix, en lloc d'una eina. Jo crec que són necessàries mentalment, però moltes vegades volem vestir una obvietat amb una equació, que pot ser prescindible. Trobes moltíssims col·legues que escriuen un article científic, ple de fórmules, regressions i equacions diverses, i al final diu una cosa que es podria fer amb una regla de tres; simplifico, ho reconec. Això és perquè hi ha un cert complex d'inferioritat. Jo crec que hi ha disciplines, com la filosofia, la història, que són més complexes, tenen més matisos; l'economia, tal com està muntada ara i s'ensenya a les facultats, és excessivament simple; molt simple. Preveu que tothom és racional, que tothom té la mateixa informació; i això és un error perquè no tothom té informació simètrica. Això ho veiem cada dia: hi ha gent que té informació i juga amb ella, i hi ha gent que no en tenim. Per tant, no estam en la mateixa situació. Per tant, això no és objectiu. No es pot dir: la política econòmica millor de totes és aquesta i no n'hi ha d'altra. És el que ens han dit des dels anys setanta, des de l'època neoliberal: l'única política possible és aquesta, no n'hi ha d'altra. Això no és cert. És fals històricament. Clar, davant això no podem dir que és una ciència objectiva. No té lleis l'economia, lleis inexorables.

També deu dependre molt de les prioritats socials que es planteja l'economia.

Correcte. És que si l'economista no fa feina amb una visió social i només fa feina amb un full de càlcul, ho tradueix tot en números i perd de vista la realitat. Jo sempre dic als meus alumnes que han d'obrir les finestres, que han de mirar el que passa. Que és el que han fet els grans economistes del món de totes les tendències; des d'Adam Smith, Stuart Mill, Marx... tots han estat atents al que estava passant. Si s'està en un despatx com si fos un laboratori, i s'està tot just fent operacions matemàtiques sense mirar la realitat, que és dialèctica, les possibilitats d'errades són majúscules. Les han comeses entitats com el FMI i el Banc Mundial, entre d'altres.

Aquesta pandèmia ens ha fet descobrir l'Orient?

No, jo crec que ja estava ben descobert. L'avanç asiàtic ha estat una característica des dels anys noranta. I la deslocalització hi té molt a veure en això. El mercat asiàtic és un mercat emergent i és un competidor seriós dels Estats Units.

Quins corrents actuals poden conformar una economia crítica?

N'hi ha una molt important, que és l'Economia Ecològica. Jo crec que és clau atenent els reptes que tenim davant: el canvi climàtic, el desafiament ambiental. Aquesta és un corrent d'investigació i de treball molt potent. Hi ha molts d'economistes que hi estan fent feina de forma seriosa i molt bé en

INICI L'ALTRA MIRADA SECCIONS TEMES NUMEROS ANTICS CONTACTE

aquest camp. Aquesta seria una via important. L'Economia de la Innovació seria una altra. Tot el que implica incorporar valor afegit a què estàs fent, amb el mínim cost ambiental possible; això és important. També hi ha un corrent important d'economistes que estan fent feina per aquesta via; que pot esser més ortodoxa, però que també té un punt d'alternativa, perquè no se centra tot en l'economia financera, en l'economia convencional. Després hi ha tot el que afecta les Noves Industrialitzacions: veure de quina manera es pot abordar un procés de nova industrialització que se sustenti sobre sectors que no siguin agressius amb l'entorn: el que es diu el "New Green Deal" (la nova oportunitat verda). Això sembla que Europa teòricament ho té clar; fa falta veure si tota l'allau de doblers que ara s'estan fabricant per corregir el tema de la Covid19 es destinen correctament a aquests tipus d'activitats. No es destinen a corregir desequilibris financers estrictament. Per a mi la clau de tot és la inversió.

Tu vares ser Conseller d'Economia, Hisenda i Innovació i vares viure una època de crisi, quina impressió tens d'aquella etapa?

Una gran recessió, sí. Molt complicada. Quan estàs a l'altra banda del taulell és difícil. A mi l'experiència de la Conselleria m'ha servit per ser més empàtic amb la gent que gestiona. L'entenc més. Perquè jo vaig viure l'etapa del 2007 al 2011, la gran recessió va esclatar el 2008 amb uns problemes financers brutals, i, a més a més, es varen destapar tots els casos de corrupció. Es varen destapar des de la meva conselleria: NOOS, Palma Arena, etc. Tot això va ser un element de pressió molt important per a l'equip d'Economia, Hisenda i Innovació. Vàrem viure tota casta de pressions: dels sindicats, dels empresaris, dels proveïdors, dels mateixos polítics... va ser complicat. Va ser una experiència molt interessant, però no tinc ganes de tornar-la viure. Està molt bé com experiència; vaig aprendre moltíssim, moltíssim, d'economia. Va esser un màster accelerat. Però també vaig aprendre molt del comportament humà. Dels recursos humans, dels comportaments d'egoisme que hi ha en moltes "soflames" aparentment utòpiques i guapes, però que a darrere hi ha: "¿qué hay de lo mio?".

El problema, quan estàs gestionant les finances públiques, és que a tu la gent et ve sense embuts. Tu te'n pots anar a un Consell de Govern a conversar amb el President: "el meu projecte..." Però, al final, com que tot es redueix a doblers, el que ha d'aprovar això és el responsable de finances, i li has d'explicar les coses com són. Jo tinc anècdotes molt sucoses en això; sucossíssimes. Que et demostren la misèria de la gent. En el fons, no és preservar els llocs de feina, és "¿qué hay de lo mio?" I problemes amb altes instàncies de l'Estat, problemes seriosos relatius a herències, exempció d'imposts. Són temes que t'arriben i que has de saber dir que no; i aguantar les pressions. Ho vaig viure fotut.

I té uns costos personals...

Sí, clar. Un cost personal; un cost de salut. Cost professional jo crec que manco, perquè essent honest, l'activitat que jo feia no distorsionava molt la meua formació. Jo no era conseller de Medi Ambient o d'Interior, era d'Economia, Hisenda i Innovació, tot això forma part de la meua formació; és un terreny en què jo em movia, no vos diré amb comoditat, però sí amb una certa seguretat. Molt distint que si et mous en una altra àrea que no coneixes i que t'has de

posar al dia, has d'estudiar...

Com has anat a parar el CES (Consell Econòmic i Social)?

Una proposta que es va fer per part del Govern i que es va canalitzar mitjançant els sindicats en el Plenari del CES. És un altre lloc que no representa abandonar la meua càtedra (quan vaig ser conseller vaig haver d'abandonar-ho tot; vaig estar en Serveis Especials, aquí ja no) i aleshores forma part del meu univers formatiu: economia, societat... encaixa. Si m'haguessin dit "presidir el Consell Consultiu" hauria dit que no, perquè no en tinc ni idea. El punt de partida és reconèixer quan no saps una cosa. Encara que sigui un càrrec molt bo; vull dormir tranquil, saber que del que faig en tinc uns coneixements. Segur que he d'aprendre més, però tinc uns coneixements bàsics que em permetran no fer grans desbarats; en farà algun, però no grans desbarats.

Quin és el paper del CES l'any 2020?

Hauria de ser un paper central el del CES, perquè és un centre de trobada d'empresaris, sindicats i societat civil organitzada. En aquest aspecte hauria de ser una referència per a tothom; és un organisme de l'Estatut. No és una fundació privada, ni és una entitat empresarial de part, ni un col·lectiu professional. És una entitat de l'Estatut d'Autonomia, com la Sindicatura de Comptes o el Consell Consultiu, per tant, des del meu punt de vista, sigui qui sigui el seu President, el seu Secretari, la seva composició, el CES hauria de ser un referent orgànic de la Comunitat Autònoma. Això intentem en el CES: que ho sigui!

Se sent acceptat el CES?

En aquests moments... teniu en compte que el CES ha estat desmantellat durant cinc anys, des del 2012 al 2017, per tant, el grau de desconexió de l'entitat, el que s'havia guanyat fins al 2012 s'ha perdut en cinc anys. Del que tractam ara és de remuntar la situació; crec que ho estem aconseguint, però a costa de molt d'esforç.

Davant la crisi actual, cap a on apunta el CES?

D'entrada el Consell Econòmic i Social ha aportat tres documents immediats de conjuntura. Tres documents molt importants; dos d'ells s'han donat a conèixer, un tercer està a l'espera d'una aprovació i després, encara que no sigui a expenses de la Covid19, el CES ha fet un estudi monumental, que és la

"Prospectiva 20-30". Ha aglutinat més de quaranta científics, més de 350 persones de les quatre illes l'han debatut, i ha estat un exercici model·lic, crec jo, de governança a força d'un esforç important de la gent del CES. Aleshores jo crec que hauria de ser un document de consulta irremplaçable per part de la classe política, els empresaris i els sindicats.

Es tracta de què la gent s'ho prengui seriosament; fet amb un esforç considerable, fet amb la tranquil·litat de no tenir cap crisi que t'estreny, com ara, que tothom ha de fer coses perquè ha de donar una resposta.

Nosaltres ho hem fet amb molta "tranquil·litat" (entre cometes), però amb molta expeditesa perquè es faci ràpidament, no deixar dormir les coses, i ara pendent d'aprovar (esper que sigui així) el set de juliol del "Dictamen del 20-30", que donarà una sèrie de propostes i de mesures al Govern, als agents econòmics i socials i a la societat civil sobre com es veu Balears d'aquí a deu anys i cap a quin rumb ens hauríem d'orientar.

Tenint en compte la indefinició del moment..

Tenint en compte que estam marcats per la situació del moment, però hi ha una cosa molt clara: la incertesa actual et farà fer canvis i et dislocarà coses immediates, però has de tenir un horitzó de futur. Aquesta Comunitat Autònoma, suposem que es recuperi o que no es recuperi, que hi hagi un altre rebrot o el que sigui, però ha de pensar si el model que té de creixement és viable, si s'ha de repensar, si s'ha de remodelar... I això és el que implica una visió estratègica.

Caldria recordar una frase d'en José Antoni Marina: "No basta con la experiencia, hay que querer aprender".

Exactament, això és importantíssim. Pensar que no ho saps tot. No hi ha d'haver una humilitat falsa; ha de ser una humilitat seriosa, honesta. Hi ha coses que no les sabem; i si no ho sabem, ho hem de dir. Una de les coses que més he valorat d'aquest metge que fa de Coordinador de la Covid19 a Madrid és això. Li han fet preguntes i ha respost: això jo no ho sé, però ho prepararé, ho miraré. I no improvisar. Jo crec que la gran virtut que té el CES en aquest moment, des del meu punt de vista, és que no improvisa. Aporta coses a partir d'una anàlisi rigorosa i científica. Ens podem equivocar, com tothom, però està fet honestament; i aleshores el "20-30" tindrà molts de defectes, però dóna moltes pautes. Si jo fos Conseller, ho agafaria sense dubtar, ara "doctores tiene la Iglesia" com se sol dir.

No es tracta només de marcar pautes, sinó de trobar recursos per anar fent les coses. El CES no és un organisme de gestió, però pot facilitar pautes que facilitin la gestió.

Ho deia en Pere Mascaró: "Bolletí i pressupost".

En Pere Mascaró, gran mestre de l'economia. Una de les persones humils, senzilla, que en sabia moltíssim, i que sempre estava disposada a escoltar per a aprendre. Un gran amic.

L'entrevista acaba d'una forma sorprenent i única: En Carles agafa la motxilla i treu dos exemplars del seu plec de poemes «Punto de partida, poemas de amor y compromiso (Centroamérica – Mallorca 1979-81)» i ens en regala un per hom.

Clarearán los momentos.

La noche encerrará

su candil redondo.

...

Nada debe ser

Imperturbable.

Porque es mañana:

la nueva vida".

Moltes gràcies, Carles!

L'Altra Mirada 95, juny